

Asia: VN/26194/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi valtion televisio- ja radiorahastolain 3 § muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain (745/1998) 3 §:ää muutettaisiin siten, että valtion talousarviosta valtion televisio- ja radiorahastolle Yleisradio Oy:n julkisen palvelun kustannusten kattamiseen suoritettavaan määrärahaan ei vuosina 2025, 2026 ja 2027 tehtäisi indeksin mukaisia vuotuisia korotuksia. Käytännössä muutos tarkoittaa leikkausta Ylen saamaan rahoitukseen.

Journalistiliitto pitää esitystä sekä haitallisena että tarpeettomana julkisen talouden sopeuttamistarpeen näkökulmasta. Yleisradion rahoituksesta 98,8 prosenttia pohjautui Yle-veroon vuonna 2023. Keskimäärin Yle-veroa on viime vuosina kertynyt enemmän kuin Yle on käyttänyt rahaa. Indeksikorotuksen jäädyttäminen ei tuo valtion talousvaikeuksiin helpotusta, mikä tekee säästöaikeesta käsittämättömän.

Yleisradio on vahva eurooppalainen julkisen palvelun yhtiö, jolla on lakisääteisenä tehtävänä mm. tukea kansanvaltaa ja jokaisen osallistumismahdollisuuksia; ottaa ohjelmistossa huomioon sivistys- ja tasa-arvonäkökohdat, tuottaa palveluja saamen- romanin ja viittomakielellä sekä tukea suomalaisen kulttuuriperinnön vaalimista. Ylen ohjelmisto on kaikkien saatavilla yhtäläisin ehdoin.

Yle on merkittävä työllistäjä. Se tarjoaa paitsi työpaikkoja, mutta myös ostaa ohjelmia, palveluja ja tuotantoja muilta yrityksiltä noin sadalla miljoonalla eurolla vuodessa. Ylen rahoituksen leikkaaminen paitsi johtaa jopa satojen työpaikkojen menetyksiin, niin se myös ajaa ahdinkoon alan tuotantoyhtiöitä sekä freelancereita. Yle on laajasti ottaen erittäin merkittävä kulttuurin rahoittaja Suomessa.

Julkisen palvelun leikkaaminen ei ole tieteellisten tutkimusten mukaan koskaan johtanut kaupallisen median toimintaedellytysten paranemiseen. Vuonna 2020 julkaistun, 28 EU:n jäsenmaata kattavan tutkimuksen mukaan tilanne voi olla jopa päinvastainen: verkkouutisten osalta havaittiin, että maissa, joissa on vahva julkisen palvelun media, ihmiset myös maksavat todennäköisemmin muista verkkosisällöistä. Tulos päti erityisesti Pohjoismaissa.

Disinformaatio on Maailman talousfoorumin mukaan tällä hetkellä suurin uhka demokratialle. Tutkimustieto osoittaa, että uutiserämaat, eli alueet, joilla ei ole ammattimediaa, ovat alttiimpia disinformaation leviämislle ja niissä kansalaisten luottamus toinen toisiinsa on heikompaa kuin muualla. Suomessa uutiseräkaita ei ole, mutta osa harvaan asutuista alueista on vaarassa jäädä katveeseen. Luottamus uutisiin, matala korruptio, äänestysaktiivisuus sekä toimiva oikeusvaltio ovat tilastollisesti toisiinsa liittyviä asioita. Yleisradio on Suomen luotetuin media. Tuon luottamuksen menettäminen on riski koko demokratialle.

Luottamusta rakennetaan ja uutiseräkaita ehkäistään parhaiten tukemalla myös kaupallisen median toimintaedellytyksiä sen sijaan, että kurjistetaan julkista palvelua. Suomi on Islannin lisäksi ainoa Pohjoismaa, jossa ei ole pysyvää mediatukea kaupalliselle medialle.

Yleisradiolla on myös merkittävä huoltovarmuustehtävä. Euroopassa riehuu sota ja vieraan vallan vaikuttamispyrkimykset ovat Suomessakin totta. Julkiselta palvelulta leikkaamisella voi olla arvaamattomia seurauksia myös turvallisuuspoliittisesta näkökulmasta.

Lopuksi kysymyksiä herättää elokuussa 2025 voimaan tuleva eurooppalainen medianvapausasetus, jonka viides artikla edellyttää EU:n jäsenmaiden takaavan julkisen palvelun mediayhtiöille riittävät, kestävät ja ennakoitavissa olevat taloudelliset resurssit julkisen palvelun tehtävänsä täyttämiseksi ja siinä kehittymiseksi. Nyt suunnitellut leikkaukset eivät ole eurooppalaisen medianvapausasetuksen hengen mukaisia.

Suomen Journalistiliitto

Hanne Aho, puheenjohtaja

Petri Savolainen, edunvalvontajohtaja

Salla Nazarenko, kansainvälisten asioiden asiantuntija

Nazarenko Salla
Suomen Journalistiliitto